

DOI 10.24144/2077-6594.2.2020.201620
УДК 614.2(23):316-047.37

Рогач І.М., Данко Д.В.

Результати соціологічного дослідження серед пацієнтів закладів охорони здоров'я гірської зони щодо їх оцінки доступності та якості спеціалізованої медичної допомоги

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

ivan.rogach@uzhnu.edu.ua, dankodana01@gmail.com

Рогач І.М., Данко Д.В.

Результаты социологического исследования среди пациентов учреждений здравоохранения горной зоны относительно их оценки доступности и качества специализированной медицинской помощи
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет», г. Ужгород, Украина

Rohach I.M., Danko D.V.

Results of sociological research among patients of health care institutions in the mountain area regarding their assessment of the availability and quality of specialized medical care
SU «Uzhhorod National University», Uzhhorod, Ukraine

Вступ

В умовах реформування системи охорони здоров'я країни [1] та початку його другого етапу з впровадження програми медичних гарантій [2,3], у відповідності до Конституції України [4] та вимог ВООЗ до ефективної діяльності систем охорони здоров'я [5] передбачено, що пацієнтам потрібно забезпечити доступність до високоякісної медичної допомоги при тому, що постачальники послуг при їх наданні спираються на найсучасніші та надійні дані в медичній практиці, а також використовують доказові технології та забезпечують ефективність і безпеку втручань. При цьому механізми фінансування медичної галузі повинні забезпечувати можливість розподілу ресурсів з метою оптимального надання медичних послуг, а загальний характер розподілу фінансових ресурсів повинен забезпечувати задоволення поточних та прогнозованих потреб охорони здоров'я населення.

Для задоволення потреб населення необхідно з'ясувати рівень їх задоволеності отриманою медичною допомогою та її доступність для населення.

Мета роботи – дослідити рівень оцінки доступності та якості спеціалізованої медичної допомоги пацієнтами закладів охорони здоров'я гірської зони Закарпаття.

Матеріали та методи

Матеріалами стали результати проведеного соціологічного дослідження серед пацієнтів стаціонарних відділень закладів охорони здоров'я спеціалізованої медичної допомоги гірської зони Закарпатської області. За спеціально розробленою анкетною було опитано 474 пацієнти. Дані про опитаних пацієнтів наведено в табл. 1.

Під час проведення дослідження було збережено конфіденційність інформації про персоніфіковані дані респондентів. Анкети були повністю анонімними, участь в дослідженні – добровільною. Усього було роздано 500 анкет. Активність респондентів склала 94,8%. Анкетування пацієнтів проводилося в 2019 році студентами медичного факультету №1 Ужгородського національного університету, які проходили вказаних закладах охорони здоров'я виробничу практику, під нашим методичним керівництвом. Медичні працівники закладів охорони здоров'я до заповнених анкет доступу не мали.

При проведенні дослідження було використано соціологічний та статистичний методи.

Таблиця 1. Дані про респондентів – учасників соціологічного дослідження

Характеристика респондентів	Абс.	%
Місце проживання		
Сільська місцевість	267	56,3
Міста	207	43,7
Профіль відділення		
Терапевтичний	266	56,1
Хірургічний	152	32,1
Гінекологічний	56	11,8
Вікова характеристика		
До 20 років	5	1,1
20-30 років	29	6,1
31-40 років	55	11,6
41-50 років	62	13,1
51-60 років	119	25,1
Старші 60 років	204	43,0

Характеристика респондентів	Абс.	%
Рівень освіти		
Неповна середня	191	40,3
Середня	163	34,4
Середня спеціальна	74	15,6
Незакінчена вища	17	3,6
Вища	29	6,1
Соціальний статус		
Навчається	7	1,5
Держслужбовець	11	2,3
Приватний підприємець	31	6,5
Має постійну роботу	33	6,9
Має тимчасові підробки	37	7,8
Трудовий мігрант	23	4,8
Домогосподарка	5	1,1
Інвалід	83	17,5
Пенсіонер	198	41,8
Тимчасово не працює	42	8,9
Інше	4	0,1
Економічний статус		
Достатньо коштів для забезпечення потреб сім'ї	97	20,5
Достатньо коштів для забезпечення мінімальних потреб	228	48,1
Недостатньо коштів для забезпечення мінімальних потреб	149	31,4
Сімейний стан		
Проживає в сім'ї	335	70,7
Проживає один	139	29,3
Наявність телефонного зв'язу		
Наявність мобільного телефону в респондента	307	64,8
Наявність мобільного телефону у членів сім'ї	321	67,7
Наявність стаціонарного телефону у домі	205	43,2
Наближеність місця проживання до районного центру		
Наближено	114	24,1
Віддалено	153	32,2
Проживає в районному центрі	201	43,7

Результати дослідження та їх обговорення

На початку дослідження було вивчено питання частоти звернень респондентів за спеціалізованою лікарською медичною допомогою (табл. 2).

У ході дослідження було встановлено, що респонденти, які були пацієнтами стаціонарних відділень закладів охорони здоров'я гірської географічної зони, достатньо часто звертаються за різними видами спеціалізованої медичної допомоги. Так, не кожного року за амбулаторно-поліклінічною спеціалізованою медичною

допомогою звертається 22,8±2,1%, за стаціонарною спеціалізованою медичною допомогою – 28,7±2,3%, за екстреною медичною допомогою – 37,6±2,4% респондентів. Значна частка респондентів за всіма видами спеціалізованої медичної допомоги звертається щорічно багаторазово.

Далі вивчалось питання оцінки респондентами доступності та якості спеціалізованої амбулаторно-поліклінічної медичної допомоги (табл. 3).

Таблиця 2. Частота звернення за спеціалізованою лікарською медичною допомогою, %

Показник	%
Звернення до лікарів-спеціалістів поліклініки	
Щорічно	37,8±2,4
Не кожного року	22,8±2,1
До 5 разів на рік	28,8±2,3
Більше 5 разів на рік	10,6±1,5
За стаціонарною допомогою	
Щорічно	51,3±2,5
Не кожного року	28,7±2,3
Декілька разів на рік	20,0±2,0
За екстреною медичною допомогою	
Щорічно	32,9±2,3
Не кожного року	37,6±2,4
Декілька разів на рік	25,5±2,2
Щомісяця	4,0±1,0

Таблиця 3. Оцінка доступності та якості спеціалізованої амбулаторно-поліклінічної медичної допомоги, %

Показник	%
Фізична доступність	
Доступна	37,8±2,4
Скоріше доступна, ніж недоступна	34,1±2,4
Скоріше недоступна, ніж доступна	17,5±1,9
Недоступна	10,6±1,6
Економічна доступність	
Доступна	32,5±2,4
Скоріше доступна, ніж недоступна	56,7±2,5
Скоріше недоступна, ніж доступна	16,0±1,8
Недоступна	8,2±1,4
Якість медичної допомоги	
Якісна	34,4±2,4
Скоріше якісна, ніж неякісна	33,5±2,4
Скоріше неякісна, ніж якісна	25,3±2,2
Неякісна	6,8±1,3

Важливим у плані організації амбулаторно-поліклінічної спеціалізованої медичної допомоги є те, що 28,1±2,3% респондентів вказало на її фізичну недоступність, 24,2±2,2% – на її економічну недоступність

та 32,1±2,3% – на її неякісність. На низький рівень фізичної доступності вказали жителі віддалених сіл, на економічну недоступність – пенсіонери та інваліди, а на низьку якість вказали респонденти з вищою освітою та державні службовці.

Наступним кроком дослідження було вивчення рівня оцінки респондентами доступності та якості спеціалізованої стаціонарної медичної допомоги (табл. 4).

Таблиця 4. Оцінка доступності та якості спеціалізованої стаціонарної медичної допомоги, %

Показник	%
Фізична доступність	
Доступна	43,7±2,5
Скоріше доступна, ніж недоступна	38,2±2,4
Скоріше недоступна, ніж доступна	15,4±1,8
Недоступна	2,7±0,8
Економічна доступність	
Доступна	20,5±2,0
Скоріше доступна, ніж недоступна	36,9±2,4
Скоріше недоступна, ніж доступна	36,5±2,4
Недоступна	6,1±1,2
Якість медичної допомоги	
Якісна	17,1±1,9
Скоріше якісна, ніж неякісна	55,7±2,5
Скоріше неякісна, ніж якісна	20,0±2,0
Неякісна	7,2±1,3

Наведені в табл. 4 дані вказують на те, що фізично доступною спеціалізовану стаціонарну медичну допомогу оцінило 81,9±1,9% респондентів. Недоступною фізично її оцінили одинокі респонденти старших вікових груп, які проживають у віддалених від районного центру населених пунктах. Економічно доступною її оцінила менша частка респондентів (57,4±2,5%), що пов'язано із соціально-економічним статусом респондентів. Якісною спеціалізовану стаціонарну медичну допомогу оцінило 72,8±2,2% респондентів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням детермінант, які формують рівень задоволеності пацієнтів закладів охорони здоров'я отриманою медичною допомогою.

Висновки

У ході соціологічного дослідження серед пацієнтів стаціонарних відділень закладів охорони здоров'я спеціалізованої медичної допомоги гірської географічної зони Закарпатської області встановлено недостатній рівень фізичної та економічної доступності різних видів спеціалізованої медичної допомоги та її якості, що не відповідає законодавству України та вимогам ВООЗ із забезпечення населення медичною допомогою у відповідності до його потреб.

Література

1. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2020 років / Стратегічна дорадча група з питань реформування системи охорони здоров'я в Україні., 2015. – 41 с.- [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://healthsag.org.ua/strategiya>. – Назва з екрану.
2. Закон України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення" 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172168.html. – Назва з екрану.
3. Постанова КМУ "Про затвердження Порядку реалізації державних гарантій медичного обслуговування населення за програмою медичних гарантій для первинної медичної допомоги на 2020 рік" від 27 листопада 2019 р. № 1124 [Електронний ресурс]. – Назва з екрану.
4. Конституція України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрану.
5. Таллиннская хартия: Системы здравоохранения для здоровья и благосостояния. – Копенгаген : ЕРБ ВОЗ, 2008 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/88612/E91438R.pdf. – Название с экрана.

References

1. Natsional'na stratehiya reformuvannya systemy okhorony zdorov'ya zrostala v Ukraini protyahom periodu 2015-2020 rokiv / Stratehichna hrupa doradcha z pytannyamy reformuvannya system okhorony zdorov'ya v Ukraini. 2015. – 41 s. [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: <http://healthsag.org.ua/strategiya>. – Nazva z ekranu.
2. Zakon Ukrainy "Provesty derzhavni harantiyi medychnoho obsluhovuvannya" 19 zhovtnya 2017 roku № 2168-VIII. [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172168.html. – Nazva z ekranu.

3. Postanova KМУ "Prodovzhuyut' robotu v derzhavnykh harantiyakh medychnykh sluzhzb, pryznachenykh dlya prohramy medychnykh harantiy dlya pervynnoyi medychnoyi dopomohy na 2020 rik" vid 27 lystopada 2019 r. № 1124 [Elektronnyy resurs] – Nazva z ekranu.

4. Konstytutsiya Ukrainy. [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. – Nazva z ekranu.

5. Tallins'ka khartiya: – Systemy zdorovoho vkraplennya dlya zdorov'ya ta blahopoluchchya. – Kopenhagen: ERB VOZ, 2008 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/88612/E91438R.pdf. – Nazva z ekranu.

Дата надходження рукопису до редакції: 17.01.2020 р.

Мета роботи: дослідити рівень оцінки доступності та якості спеціалізованої медичної допомоги пацієнтами закладів охорони здоров'я гірської зони Закарпаття.

Матеріали та методи. Матеріалами стали результати проведеного соціологічного дослідження серед пацієнтів стаціонарних відділень закладів охорони здоров'я спеціалізованої медичної допомоги гірської зони Закарпатської області. За спеціально розробленою анкетною було опитано 474 пацієнти. При проведенні дослідження було використано соціологічний та статистичний методи.

Результати. У ході соціологічного дослідження серед пацієнтів стаціонарних відділень закладів охорони здоров'я спеціалізованої медичної допомоги гірської географічної зони Закарпатської області встановлено недостатній рівень фізичної (амбулаторної 28,1±2,3% і стаціонарної 18,1±1,9%) та економічної доступності (амбулаторної 24,2±2,2% і стаціонарної 42,6±2,5%) та її якості (амбулаторної 32,1±2,3% і стаціонарної 27,2±2,2%), що не відповідає законодавству України та вимогам ВООЗ по забезпеченню населення медичною допомогою у відповідності до його потреб.

Висновки. Отримані дані стануть підставою для прийняття управлінських рішень з реформування системи охорони здоров'я в регіоні.

Ключові слова: Закарпатська область, гірська зона, пацієнти, спеціалізована допомога, доступність, якість, оцінка.

Цель работы: изучить уровень оценки доступности и качества специализированной медицинской помощи пациентами учреждений здравоохранения горной зоны Закарпаття.

Материалы и методы. Материалами для изучения стали результаты проведенного социологического исследования среди пациентов стационарных отделений учреждений здравоохранения специализированной медицинской помощи горной зоны Закарпатской области. При помощи специально разработанной анкеты было опрошено 474 пациента. При проведении исследования использованы социологический и статистический методы.

Результаты. В ходе социологического исследования среди пациентов стационарных отделений учреждений здравоохранения специализированной медицинской помощи горной географической зоны Закарпатской области установлен недостаточный уровень физической (амбулаторной 28,1±2,3% и стационарной 18,1±1,9%) и экономической доступности (амбулаторной 24,2±2,2% и стационарной 42,6±2,5%) и ее качества (амбулаторной 32,1±2,3% и стационарной 27,2±2,2%), что не соответствует законодательству Украины и требованиям ВООЗ по обеспечению населения медицинской помощью в соответствии с его потребностями.

Выводы. Полученные данные становятся основанием для принятия управленческих решений по реформированию системы здравоохранения в регионе.

Ключевые слова: Закарпатская область, горная зона, пациенты, специализированная помощь, доступность, качество, оценка.

Goal of research: to study the level of availability and quality of specialized medical care assessment by the patients of health care establishments of mountain area of Transcarpathian region.

Materials and methods. The results of the sociological research among patients of stationary departments of health care establishments of specialized medical care of Transcarpathian region mountain area were used as the materials for study. 474 patients were interviewed according to specially developed questionnaire. Sociological and statistical methods were applied in the course of study.

Results. The insufficient level of physical (outpatient 28.1±2.3% and stationary 18.1±1.9%) and economic availability (outpatient 24.2±2.2% and stationary 42.6±2.5%) and its quality (outpatient 32.1±2.3% and stationary 27.2±2.2%) are established among the patients of stationary departments of specialized medical care of health care institutions in the mountain geographical zone of Transcarpathian region, which does not comply with the legislation of Ukraine and WHO requirements to provide the population with medical care in accordance with its needs.

Conclusions. The data obtained become the basis for making managerial decisions on reforming the health care system in the region.

Key words: Transcarpathian region, mountain area, patients, specialized medical care, availability, quality, assessment.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of interest: authors have no conflicts of interest to declare.

Відомості про авторів

Рогач Іван Михайлович – д.мед.н., професор, завідувач кафедри соціальної медицини та гігієни ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.
+380 (95) 403-87-56, ivan.rogach@uzhnu.edu.ua.

Данко Дана Валеріївна – к.пед.н., доцент, доцент кафедри соціальної медицини та гігієни ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.
+380 (50) 537-89-50, dankodana01@gmail.com.